

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Елена Антонова Дикова,
НМА „Проф. Панчо Владигеров“,
относно кандидатурата на доц. д-р Илия Граматиков
в конкурса за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР“
по професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство,
обявен в ДВ

Доц. д-р Илия Граматиков завършва Национално музикално училище „Любомир Пипков“ със специалност пиано. В Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ се дипломира със специалности Хорово дирижиране и Музикознание, а докторската си степен защитава в катедра „История на музиката и етномузикология“. В рамките на своята докторантура той специализира известно време в Университета за музика и изпълнителско изкуство във Виена.

За впечатляващо богатата, разностранна и интересна биография на доц. Граматиков би могло да се говори дълго. Аз бих изтъкнала като съществен и важен аспект от неговата творческа дейност, водещ пряко към разглеждания хабилитационен труд, константния му интерес и търсения в посока развитието на съвременното музикално изкуство:

- два авторски образователни проекта към НМА „Панчо Владигеров“ – *АлтерМюзик* (ежемесечен концертно-лекционен формат) и *Алтернативна академия – дискуссионни прожекции*;
- участие в интердисциплинарния ежемесечен салонен формат „Салон за музика и рефлексии“ и предаването „Денят започва с култура“;

- част от екипа, а по-късно и артистичен директор на Международния фестивал за съвременна клавирна музика *ppLANISSIMO*;
- участие в тригодишния изследователски проект *Съвременна музикална композиция, теория и философия в екип от учени от Института за изследване на изкуствата към БАН и от НМА „Проф. Панчо Владигеров“*;
- ръководител на интензивен курс *„Корените на музикалния модернизъм“* за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти от средните общообразователни училища, училищата по изкуства и музикалните училища;
- модератор и лектор в образователната платформа *„Музикалната модерност“*, организирана от Гьоте-институт в София;
- хабилитационен труд за заемане на академичната длъжност „доцент“ (към НМА) *„Инструменталните концерти на Георги Арнаудов: сюрреалистични препрочити на музикалната история“*;
- част от организационния и редакторския екип на ежегодния академичен форум *Докторантски четения* и основен организатор и модератор на ежегодната национална научна конференция с международно участие *Академични пролетни четения* – проект на катедра *„История на музиката и етномузикология“* към НМА.

Искреният и неподправен интерес на доц. Граматиков към музикалното изкуство на съвремието и убедеността му в неговата ценност и необходимост по естествен начин го водят към избора на темата на хабилитационния му труд. Той е и неговата трета подред монография - *„Скрити букви – разкрити блянове. Наблюдения върху клавирните пиеси на Албена Петрович Врачанска с проследяване на съпоставими явления в музикалната история“*.

Конструкцията на монографията сама по себе си е интригуващо творческо решение. Подредбата на текста и изборът на терминологични заглавия на главите дават възможност на доц. Граматиков да „поведе“ майсторски читателя през времето назад в историята и му позволяват да направи плавно и гъвкаво огромния времеви скок от XV век до наши дни. Трудът проследява редица сравними явления в музикалната история и разглежда късното клавирно творчество на Албена Врачанска в този контекст.

Оценката на разработените анализи на произведения на други композитори (Жоскен де Пре, Шуман, Шьонберг, Шнитке и др.), изследването на използваните от тях сложни музикалнокриптографски похвати и тълкуването им, по-скоро бих оставила на специалистите в тази изследователска област. За мен като изпълнител особен интерес представляват първите три макродяла, както авторът сам ги нарича, които се разпростират върху едни истински интригуващи и смислени анализи на някои от клавирните опуси, създадени от Албена Врачанска след 2013 г. („Кристален сън“, „Горящи сенки“, „Само сенки“). Не по-малко интересни от гледна точка на всеки изпълнител са и разсъжденията и тълкуванията му по-нататък в главите *CONTRASOGGETTO 2: Утопични блянове. Ситуацията на Албена. Изпълнителят като социален феномен* и *CONTRASOGGETTO 3: Легитимация и убежища на музиката днес. Бленуваното съвремие в пиесите на Албена.*

Изследването се занимава и вниква подробно в значението на прилаганите от Албена Врачанска музикалнокриптографски похвати, разкрива в детайли начините за тяхното композиционно прилагане и новаторския елемент при повлияването на композиционните решения в пиесите от стила на изпълнителите, за които са създавани. Илия Граматиков извежда умело един съществен елемент от ролята и участието на изпълнителя в постигането на крайния резултат при музиката, писана в

съвременни пиеси са посветени на различни съвременни пианисти, привлекли по един или друг начин вниманието на композиторката. Чрез криптографиране на името на изпълнителя във водещата тема, авторката всъщност заявява намерението си да го „изобрази“ чрез творбата си. Тук Илия Граматиков извежда въпроса за определящото влияние на изпълнителя върху създаваното произведение, до степен това да повлияе върху утвърдения вече композиторски стил.

Ангажиментът да се анализира музика, писана през ХХІ век, има своя просветителски аспект. Илия Граматиков е безкрайно убедителен в това. Ако авторът съумее да провокира интереса към музиката, за която пише, то той вече има и разпространителски принос, особено като се има предвид изобилието и сложността на популяризиране на композитраната днес музика. Образният, на места съзерцателен и дори поетичен стил на Илия Граматиков в описанието на музиката на Албена Врачанска, със сигурност събужда неподправен слушателски и изпълнителски интерес към нея. Това естествено води и до един от основните приносни моменти на този труд. Когато става дума за току-що създадена творба, за съвременния изпълнител е от особена важност да има много повече от нотен текст пред себе си. Анализ на такова ниво е от полза както за интерпретатора в неговата предстояща задача, така и за слушателя, в ролята му на пасивно възприемащ и разбиращ съответното произведение. Задълбоченото пресъздаване на творческите намерения е възможно само при познаване на композиторските похвати и средства, при предварително разбиране и вникване в авторската идея и осмисляне на концепцията на твореца за търсения краен резултат. Тогава вече изпълнителят може да поеме отговорно своята роля на интерпретатор и разпространител на творбата.

Необходимо е да се отбележи и приносният характер на труда по отношение на проследяването на ролята на изпълнителя и композитора, както и тяхното взаимодействие в хода на историята. В този дял от работата

си Граматиков, в качеството си на историк, разглежда многократната и противоречива трансформация както на творците, така и на изпълнителите, за да се достигне до днешния им облик, в лицето на композиторката Албена Врачанска и пианистите, към които тя се обръща за да прозвучи музиката ѝ. Тук е моментът, в който бих подчертала важността на развитата от Граматиков тема за съвременните специализирани музикални фестивали и „кураторската им функция“. Авторът изтъква тяхната легитимираща композитора и информираща публиката роля в хода на съвременния музикален живот.

Не на последно място бих искала да отбележа внушителната многоезична библиография, описана в няколко дяла и структурирана пределно ясно – задължителна основа за изследване, разположено в толкова широк времеви диапазон.

По отношение на минималните наукометрични изисквания доц. Илия Граматиков многократно надхвърля техния брой в почти всяка област. В резултат на изтъкнатите фактори мога да кажа категорично, че приносите, които има монографията *„Скрити букви – разкрити блянове. Наблюдения върху клавирните пиеси на Албена Петрович Врачанска с проследяване на съпоставими явления в музикалната история“* са безспорни и затвърждават неговия вече доказан образ на изследовател, учен и майстор на словото. Убедено препоръчвам доц. Граматиков за удостояване с академичната длъжност Професор.

26.04. 2024

Проф. д-р Елена Дикова